

Välkommen!

Du läser en artikel som delats från Dagens Nyheter. Vill du läsa mer? Gå in på DN.se (<http://www.dn.se>) eller logga in som prenumerant och läs den digitala versionen av dagens tidning ovan.

”Sverige måste skriva under avtalet mot kärnvapen”

Publicerad 2019-08-06

Publicerad 2019-08-06

Kärnvapen.

DN. DEBATT 20190806

Risken för ett kärnvapenkrig blir allt större. USA och Ryssland fortsätter att utveckla sina kärnvapen i takt med att spänningen länderna emellan ökar. Det är därför en stor besvikelse att Sverige inte följer sin tradition och står upp för en värld utan kärnvapen. Det skriver företrädare för Svenska läkare mot kärnvapen i dag på Hiroshimadagen.

Den svenska regeringen beslöt den 14 juli att bryta den svenska traditionen av arbete för en kärnvapenfri värld. Man vill inte skriva under det avtal som förbjuder kärnvapen, både användning, hot om användning, utveckling och innehav av kärnvapen. Detta beslut är svårt att acceptera, svårt för den stora majoritet av svenska folket som enligt opinionsundersökningar stöder avtalet, svårt för majoriteten i det socialdemokratiska partiet, svårt för alla oss som ser ett kärnvapenkrig som det största hotet mot mänsklighetens överlevnad. Besvikelsen är påtaglig bland dem som i andra länder haft förhoppningar om ett svenskt ledarskap i arbetet mot kärnvapenhotet.

Riskerna för ett kärnvapenkrig har ökat under det senaste decenniet. Det beror i första hand på den ökade spänningen mellan USA/Nato och Ryssland och konfrontationen beträffande Ukraina och Krim. Rysslands militära underlägsenhet, med en försvarsbudget på mindre än en tiondedel av Natos, har bidragit till att den ryske presidenten hotar att använda kärnvapen, det enda vapen där Ryssland är ”jämnstarkt”, om det begreppet har någon mening i kärnvapensammanhang. Han talar om ”små kärnvapen”, alltså av ”Hiroshimastorlek” eller mindre. Vapnen skulle användas som en varning, ”vi är beredda att försvara oss med kärnvapen”.

President Putin talar nu också om utvecklingen av nya missiler för landets kärnvapen, av närmast science fiction-karaktär. Även om sådana skulle kunna utvecklas är det tveksamt om de skulle ha något militärt värde, men själva inställningen, att man ska upprusta sina kärnvapen, ökar riskerna.

USA har reagerat med att starta utvecklingen av nya ”små” kärnvapen, bland annat för ubåtar, och en omfattande modernisering av hela kärnvapenarsenalen pågår. USA:s kostnader för kärnvapen under de närmaste 20 åren beräknas till 5 000 miljarder kronor.

Både den ryska och den amerikanska doktrinen för kärnvapen har sedan decennier inneburit att vapnen i första hand ska vara avskräckande. Nu har doktrinerna förändrats. Kärnvapen blir nu ett vapen bland andra, att använda även i lägen där konventionella vapen skulle kunna vara tillräckliga.

Förändringen i USA:s nukleära doktriner under president Trump har presenterats i ”Nuclear posture review” år 2018, utvecklats vidare inom försvarsdepartementet i dokumentet Nuclear weapons council, och slutligen mer i detalj den 11 juni i år i Nuclear operations från generalstaben (Joint chiefs of staff).

Kärnvapen ska i fortsättningen ha en aktiv roll i kriget. ”Användandet av kärnvapen ändrar i grunden stridens inriktning och skapar förhållanden som ger våra befälhavare möjlighet till seger.”

Kärnvapen har alltså stegvis blivit ett vapen bland andra. Tanken på kärnvapenkrigets vinter och andra klimateffekter finns inte. Insikten från president Ronald Reagan att det är självmord att starta ett kärnvapenkrig, att ”ett kärnvapenkrig kan inte vinnas och får inte utkämpas”, är glömd.

USA:s kärnvapendoktriner har i allmänhet också blivit Natos doktriner. Om Nato även denna gång ska följa USA:s exempel innebär det bland annat att Nato är berett att använda kärnvapen för att utkämpa och vinna ett krig. Lyckligtvis säger vår försvarsminister att Sverige inte samarbetar med Nato i kärnvapenfrågor. Detta förbehåll blir nog omöjligt att behålla om Sverige blir Natomedlem.

ICAN, den internationella kampanjen för kärnvapens avskaffande, har sedan sin tillkomst arbetat för ett förbud mot kärnvapen. Det är helt uppenbart att kärnvapenstaterna för närvarande inte kommer att acceptera ett förbud. I stället vänder vi i ICAN oss till de kärnvapenfria staterna. I ett beslut i FN 7 juli 2017 antogs texten till ett avtal som förbjuder kärnvapen, Treaty to prohibit nuclear weapons, TPNW. Detta arbete av ICAN belönades med Nobels fredspris år 2017.

Inte mindre än 122 stater röstade för avtalet. Så småningom kommer avtalet att bli alltmer normerande, liksom avtalet mot kemiska vapen, mot landminor och mot klusterbomber har blivit, fast dessa avtal från början ansågs vara meningslösa papper. Så har till exempel USA inte skrivit på avtalen mot personminor eller klustervapen, men har upphört med tillverkningen av klustervapen och utplacerar förnärvarande sannolikt inte personminor.

Sveriges regering skriver inte på. USA:s regering har genom sin försvarsminister sagt att om Sverige skriver under avtalet skulle det kunna leda till samarbetsproblem. Det visar att USA ser avtalet, ”detta meningslösa papper”, som ett hot mot dess ställning som kärnvapenmakt. Det är helt naturligt, ingen regering vill ses som en lagbrytare. Sveriges underskrift är tydligen viktig. Det beror kanske på att det i många Natoländer, till exempel Nederländerna och Norge, finns en stark parlamentarisk opinion för TPNW. En svensk underskrift kunde bli smittsam.

De skäl som den svenska regeringen anger för att inte acceptera avtalet är förevändningar, inte verkliga skäl. De brister som man pekar på, till exempel beträffande verifikation, är desamma som man finner i icke-spridningsavtalet, NPT, som Sverige vill fortsätta att arbeta med. I NPT, som trädde i kraft år 1970, är kärnvapenstaterna medlemmar. De lovade i avtalet att förhandla om avskaffandet av alla sina kärnvapen. Det arbetet har ännu inte påbörjats.

Vi Läkare mot kärnvapen har alltsedan vår förenings bildande 1981 diskuterat med företrädare för samtliga nio kärnvapenstater, militärer, politiker och ambassadörer om kärnvapen. Vi har kommit till insikt om att kärnvapenstaterna inte avser att förhandla om nedrustning av atomvapnen.

Det behövs ett avtal som drivs framåt av de kärnvapenfria staterna, såsom TPNW. Kärnvapenkriget påverkar hela världen. Kärnvapenstaterna äger inte frågan.

Orsaken till att den svenska regeringen inte vill skriva under är faktiskt inte tydlig. De skäl som anges i utredningen av avtalet som gjordes på regeringens beställning har vederlagts av de opartiska remissinstanserna. Kanske är den svenska försvarsindustrin nervös beträffande sitt samarbete med USA?

Sveriges regering bör, i enlighet med svensk tradition av arbete för en kärnvapenfri värld, skriva under avtalet. Mer än 80 procent av Sveriges folk stöder den uppfattningen. Vi bör inte låta andra länder eller vår försvarsindustri bestämma över oss.

Jan Larsson, ordförande, Svenska läkare mot kärnvapen

Gunnar Westberg, president 2004-2008 för den internationella läkarrörelsen mot kärnvapen, IPPNW. Styrelseledamot i Svenska läkare mot kärnvapen

De skäl som den svenska regeringen anger för att inte acceptera avtalet är förevändningar, inte verkliga skäl.

Publicerad 2019-08-06

Publicerad 2019-08-06

Vill du bli prenumerant?

Teckna en digital prenumeration och få tillgång till hela tidningen direkt i din smartphone, surfplatta och dator.

Teckna en prenumeration (https://campaigner.dn.se/prenumerera/dnse/DELADN/?callback=https://dela.dn.se/api/v2/products/1/verify_token?return_url=https%3A%2F%2Fdeladn.se)

Logga in

Logga in och få tillgång till hela tidningen direkt i din smartphone, surfplatta och dator.

Logga in (https://auth.dn.se/login?appId=dagens.dn.se&lc=sv&callback=https://dela.dn.se/api/v2/products/1/verify_token?return_url=https%3A%2F%2Fdela.dn.se%2FYW02c)

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Peter Wolodarski. **Vd:** Anders Eriksson. **Redaktionschef:** Caspar Opitz. **Chef DN.se:** Anna Åberg. **Redaktionell utvecklingschef:** Martin Jönsson. **Administrativ redaktionschef:** Fredrik Björnsson. **Samhällschef:** Pia Skagermark. **Kulturchef:** Björn Wiman. **Chef ledarredaktionen:** Johannes Åman. **E-post DN.se:** www@dn.se (mailto:www@dn.se)

© Dagens Nyheter AB 2016